

De nieuwe tariefsstructuur van Box 3

Is de belastingdruk nu beter verdeeld?

Tijdens een verkiezingsperiode van de leden van de Tweede Kamer zijn overheidsinkomsten en overheidsuitgaven vaste bespreekonderwerpen. Politieke partijen en politici benadrukken dan veel facetten van de Nederlandse overheidsfinanciën en trachten hun verkiezingsprogramma hierop zo geloofwaardig mogelijk af te stemmen. Met name het op rechtvaardige wijze heffen van belastingen is in de meeste verkiezingsprogramma's een 'heet hangijzer'. Het uitgangspunt van 'fair share' en belastingethiek in brede zin gaat inmiddels verder dan alleen grote multinationals die zich omwille van een laag belastingtarief vestigen in andere landen. Ook belastingbetalende burgers zijn zich meer en eerder bewust van welke (on)mogelijkheden de fiscus biedt. Het is niet vreemd dat bij het aansnijden van het discussiepunt belastingheffing de inkomstenbelasting en dan met name de belasting op vermogen in de spotlights wordt gezet. De centrale vraag is of deze nieuwe tariefsvorm, die is ingegaan op 1 januari 2017, een kloof tussen minder vermogende en zeer vermogende belastingplichtigen met alleen tariefswijzigingen in box 3 kan dichten. Of zijn er wellicht andere instrumenten voor een overheid om de belastingdruk -en daarmee ook de draagkracht- beter te verdelen?

Met de inwerkingtreding van de Wet Inkomstenbelasting 2001¹ is het zogenoemde boxenstelsel ingevoerd voor alle Nederlands belastingplichtigen. Dit boxenstelsel kent drie boxen waarin inkomstenbelasting geheven wordt. Zoals het woord inkomstenbelasting doet vermoeden, zien de heffingen toe op belastingheffing bij alle mogelijke inkomenssoorten. Kort samengevat wordt in box 1 belasting geheven over loon, periodieke uitkeringen en winst uit onderneming. In box 2 vindt heffing plaats over dividend uit onderneming en in box 3 over het netto vermogen. Deze -nog steeds van kracht zijnde- boxenmethodiek zou moeten leiden tot een meer evenwichtige en rechtvaardige belastingheffing tussen belastingplichtigen. De belastingheffing op netto vermogen, die te vinden is in box 3, ook wel vermogensrendementsheffing (hierna: VRH) genoemd, vervangt het tot 2001 gehanteerde percentage van 0,7% vermogensbelasting.

Om de steeds oplaaiende politieke discussies over de VRH te beperken, bedachten beleidsmakers eind jaren negentig een belastingheffing die zoveel als mogelijk gebaseerd moest zijn op een zogenoemde vlaktaks. Iedereen die boven een bepaalde drempelbedrag netto vermogen had, werd belast met een vast percentage van 30% belasting, gerekend over 4% verondersteld rendement. Ongeacht de grootte van het netto vermogen en het behaalde daadwerkelijke rendement, betaalde iedereen netto 1,2% belasting per jaar in diezelfde belastingbox. Oftewel: 'gelijke monniken, gelijke kappen'. Een ander argument om de VRH in een eigen box te plaatsen, was volgens Flip de Kam² gelegen in een reparatie van deze hierop van toepassing zijnde belastingwetgeving. Het zou "een dam moeten opwerpen" voor vermogende mensen die op slimme wijze probeerden de belasting te vermijden. De vraag die daarbij direct opkomt is of een dergelijke aanpak het landschap van de inkomstenbelasting voor langere tijd doet veranderen of juist de fiscalisten extra aanspoort om snel met creatieve oplossingen te komen... Het antwoord op deze vraag laat zich snel raden.

Sijbren Cnossen³ daarentegen, waarschuwde reeds in 2000 met zijn boek dat de oplossing niet enkel en alleen gevonden moet worden in een voor iedereen uitlegbare heffingssystematiek en beheersbaarheid. Vooral de methodiek van het heffen zou door iedereen als rechtvaardig ervaren moeten worden. Hij stelde een zogenoemde duale inkomstenbelasting voor bij het heffen van belasting op arbeid en kapitaal. Echter dit duale systeem zou volgens hem strikt moeten worden afgeschermd tussen de ene box (box 1) en de andere box (box 3). Dat is de variant die uiteindelijk ook is geïmplementeerd.

¹ Wet inkomstensbelasting van 30 mei 2000, *Stb.* 2000, uitgegeven op 30 mei 2000

² De Kam, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 2015, nummer 1

³ Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of miskleun?*, 2000

Inmiddels weten we ruim 16 jaar later dat dit heffingsbeleid niet afdoende heeft gewerkt. In reactie hierop is op 23 december 2015 het Belastingplan 2016 aangenomen⁴ met een nieuwe tariefsstructuur voor de nieuwe VRH in box 3. Kort samengevat wordt de burger met een klein vermogen tot € 25.000,- geheel vrijgesteld voor heffing, heeft een belastingplichtige met een vermogen tot € 100.000,- een heffing van 0,86% en zal een multimiljonair nu circa 1,6% belasting per jaar betalen in box 3.

In absolute en relatieve zin wordt de belastingheffing met intreding van deze nieuwe aanpassing meer gebaseerd op het draagkrachtbeginsel. Mensen met meer netto vermogen moeten immers 0,4%-punt meer betalen aan de fiscus over het door hun verzamelde kapitaal. Daarnaast betalen mensen met een klein vermogen exact 0,34%-punt minder belasting in box 3. Met de doorvoering van dit nieuwe tariefstelsel is in feite een begin gemaakt met het duale systeem "binnenin de boxen". De actievere wisselwerking, door de ingebouwde progressie, vindt nu plaats in één belastingbox en wel in box 3. Het principe van 'gelijke schouders' is deels losgelaten en 'de grootste schouders' pakken met de nieuwe systematiek het zwaardere werk op.

De vervolgvraag die gesteld kan worden is of Nederland in verhouding tot andere Europese landen überhaupt genoeg belasting heft over vermogen. Uit het artikel van Flip de Kam valt te lezen dat Nederland, samen met Duitsland, ruim 25%-punt minder belasting heft dan het gemiddelde van de 28 Europese landen. In absolute zin zijn de verschillen meestal wezenlijk groter omdat Nederland een grotere economie heeft dan veel andere, kleinere Europese landen. Als het gaat om het hoogste bruto binnenlandse product (bbp) dan staat ons land zelfs op de derde plaats⁵.

Kijkend naar de economische en financiële belangen kan een politicus zich op het standpunt stellen dat het kapitaalverkeer, waar het vermogen van veel particulieren onderdeel van uitmaakt, altijd vrij baan moet krijgen. Dit om de aantrekkelijkheid van onze open economie te waarborgen. Het opleggen van meer belastingen op dit gebied zou zomaar het investeringsklimaat negatief kunnen beïnvloeden doordat beleggers hun vermogen elders gaan onderbrengen. Duidelijk is dat niet alleen binnenlandse belangen spelen maar dat aanvullend uniforme en Europese wetgeving nodig zal zijn om draagkracht daadwerkelijk effectief en efficiënt vorm te kunnen geven. Vanuit dit perspectief zou het gezegde "vele handen maken licht werk", een goed startpunt kunnen zijn. Maar sommige handen en vooral: landen, zullen dan wel moeten inzien dat er moedige keuzes gemaakt moeten worden. De keuzes bespreken en vervolgens als land afschermen met lobbyisten, politici en traag reagerende ambtenaren is echt niet meer van deze tijd.

Scott Martens heeft sinds 2006 zijn eigen kantoor, Martens Scheidingsadvies, dat adviseert bij (echt)scheiding. Hij staat cliënten, maar ook accountants, fiscalisten, mediators en advocaten bij in het geval van een overlegscheiding (scheidingsbemiddeling) als zowel bij een conflictscheiding (eenzijdig/analytisch advies). Zijn specialismen zijn: alimentatierekenen, vermogensverdeling, pensioen en scheiding en onderneming en scheiding.

Na zijn studies bestuurskunde en marketing heeft hij verschillende diploma's behaald op het gebied van pensioen (Akkermans & Partners), echtscheiding (Dukers & Baelemans) en IT. Op dit moment studeert Scott fiscaal recht aan de Nyenrode Business Universiteit en is hij voorzitter van de Kring van Scheidingsspecialisten (www.kvss.nl). Hij is sinds 2014 tevens eigenaar, uitgever en hoofdauteur van de Praktijkgids (echt)scheiding.

⁴ Wet van 23 december 2015, Stb. 2015, 538

⁵ CBS 2015, Nederland zakt naar derde plek EU-ranglijst bbp per hoofd

Literatuurlijst

Belastingherziening 2001

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2000, *Wet van 30 mei 2000 tot vaststelling van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001)*, Den Haag: 2000.

Belastingplan 2016

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2015 538, *Wet van 23 december 2015 tot wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten*, Den Haag: 2015.

CBS 2015

Centraal Bureau voor de Statistiek, *Nederland zakt naar derde plek EU-ranglijst bbp per hoofd*, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/50/nederland-zakt-naar-derde-plek-eu-ranglijst-bbp-per-hoofd>.

Flip de Kam, *Tijdschrift van Openbare Financiën*

C.A. de Kam, 'Belastinghervorming met toekomst. Vermogen zwaarder belasten', *Tijdschrift van Openbare Financiën*, 2015, nummer 1.

Sijbren Cnossen

Bijdragen en commentaren onder redactie van Zijbren Cnossen, *Vermogensrendementsheffing: vondst of misleun?*, Rotterdam: Onderzoekcentrum Financieel Economisch Beleid (OCFEB), Erasmus University Rotterdam, 2000.